

dr hab. Beata Morzyńska-Wrzosek, prof. uczelni
Katedra Literatury Polskiej i Rosyjskiej
Wydział Literaturoznawstwa
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Magdaleny Wójtowicz pt. *Kobieta w świetle doświadczeń somatycznych – analiza problemu na podstawie wybranej polskiej prozy współczesnej z uwzględnieniem dyskursu medialno-kulturowego*, przygotowanej pod kierunkiem dr hab. Barbary Zwolińskiej, prof. UG

Przedstawiona do recenzowania rozprawa sytuuje się w nurcie prac podejmujących problematykę kobiecą, wykorzystujących podejście interdyscyplinarne, sięgających po konteksty wskazujące na poszerzenie wiedzy z zakresu podmiotu/podmiotowości/tożsamości. Współczesna refleksja humanistyczna proponuje rozmaite perspektywy rozumienia tych pojęć, powiązanie ich z estetyką dzieła, językiem, kategorią twórcy i odbiorcy. Obfituje ona w udane próby łączenia usystematyzowanej wiedzy z zakresu literaturoznawstwa z innymi dyscyplinami. Wzbogaca w ten sposób dyskurs zorientowany przede wszystkim na poetykę o rozważania inspirowane antropologicznie.

Analizy dzieła literackiego uznające za centralną kategorię podmiotowość jednostki wyraźnie akcentują zainteresowanie mechanizmami mentalnymi, percepcją sensualną, emocjami, zmysłami i ciałem. Znajdują się tu badania poświęcone zagadnieniom płci biologicznej i kulturowej, artykułujące założenia wynikające z uznawania za istotne feministyczne koncepcje dotyczące cielesności, seksualności, codzienności, ich uwikłania w rzeczywistość polityczną, społeczną i kulturową. Do tych założeń odwołuje się Pani Mgr Magdalena Wójtowicz, która, określając cel swojej dysertacji, odnotowała, że chce przyjrzeć się figurze kobiety współczesnej w Polsce przede wszystkim „pod kątem kluczowych somatycznych doświadczeń ją charakteryzujących. Ich analiza zostanie [...] przedstawiona na przykładzie fabuły wybranych opowiadań oraz powieści z zakresu polskiej literatury współczesnej. Co warto podkreślić, prawie wszystkie z nich zostały napisane przez kobiety. Wyjątek stanowi opowiadanie Szczepana Twardocha pt. *Masara* z tomu *Ballada o pewnej paniencie*” (s. 7-8). Doktorantka we *Wstępie* pracy dookreśla także rodzaj metodologii, to analiza tekstu literackiego i metoda feministyczno-genderowa, ustala optykę oglądu wspomaganą wiedzą z zakresu socjologii, psychologii i dyskursu medialno-kulturowego.

Zapowiada, że przyglądając się figurze kobiety, wyeksponuje płęć, kobiecość, ciało, cielesność i kontekst patriarchalny, męską opresję względem żeńskich jednostek (s. 14). Przyznam, że na początku pracy Autorka świadomie ustala zasady badania tytułowego zagadnienia i w poszczególnych rozdziałach konsekwentnie je realizuje. Nie chciałabym Pani Mgr Magdaleny Wójtowicz utrzymywać w niepewności i od razu stwierdzę, że pracę oceniam pozytywnie, doceniam ambicję przedstawienia figury kobiecej w świetle doświadczeń somatycznych w najnowszej polskiej prozie, jednak chciałabym też zwrócić uwagę na pewne kwestie, które budzą moje wątpliwości, pytania, zasugerować może pewne uzupełnienia.

Porządek pracy budują „etapy egzystencji kobiety ułożonych w kolejności chronologicznej” (s. 8), od dzieciństwa przez okres dorastania, dojrzałości po starość. Każdą część rozpoczynają rozważania teoretyczne, wprowadzenie kontekstu społecznego, psychologicznego, kulturowego, wyartykułowanie dynamiki zmian dotyczących pojmowania/obrazowania kobiecego ciała/cielesności, przybliżenie płaszczyzn kształtowania kobiecej tożsamości, jej dookreślenie/zdeterminowanie społecznie akceptowanymi prezentacjami i reprezentacjami kobiecości.

W pierwszym rozdziale interesują Doktorantkę zagadnienia związane z dzieciństwem i adolescencją dziewcząt, kształtowaniem w tym czasie związków z najbliższymi obecnymi/nieobecnymi, sytuowaniem się w otaczającej rzeczywistości. Autorka sięga m.in. po teksty Magdaleny Tulli, Anny Cieplak, Sylwii Chutnik, Aleksandry Zielińskiej, Katarzyny Michalczak, by przybliżyć problematykę odnajdywania się niepełnoletnich bohaterek w skomplikowanych relacjach z milczącą matką i enigmatycznym ojcem, wobec rozstania rodziców czy w świecie przez siebie wykreowanym. Dyskurs rozwijają nawiązania do kategorii postpamięci, traumy spowodowanej gwałtem, wieloaspektowego doświadczania braku. Cenne są uwagi wskazujące na problematykę funkcjonowania stereotypów, ich roli w kształtowaniu tożsamości nastoletnich dziewczynek, fragmenty mówiące o poczuciu odosobnienia, melancholii codzienności. Według Doktorantki warto zwrócić uwagę na język głównych bohaterek opowiadań Katarzyny Michalczak, „poprzez który dziewczynki niejako opowiadają o swoim życiu. Opiera się on na emocjonalności, którą można poczuć, wczuwając się w treść opowieści. To język małych dziewczynek, wewnętrznie bezbronnych, oczekujących wsparcia i wskazania właściwych dróg” (s. 92). Niestety w pracy mimo zasygnalizowania wagi cech języka zabrakło ich dokładniejszego omówienia. Myślę, że można poddać to zagadnienie refleksji. Zastanawiam się również, czy nie warto by było wyeksponować problematyki związanej z językiem w omówieniu tekstów Magdaleny Tulli.

We *Włoskich szpilkach* i *Szumie* dwie jednostki nozologiczne, choroba Alzheimera i depresja, definiują problematykę tożsamościową głównych bohaterek i oba utwory są nasycone metaforyką podkreślającą, że choroba to doświadczenie niechciane, tabuizowane (rozważania poświęcone tej kwestii mógłby zainspirować np. tekst: Moniki Ładoń, *Kłopotliwa kasetka z chorobami. O „Włoskich szpilkach” i „Szumie” Magdaleny Tulli*, [w:] *Kobieta, literatura, medycyna*, red. A. Galant, A. Zawiszewska, Szczecin 2016). W tej części rozprawy dostrzegam także przewagę streszczenia nad analizą doświadczeń somatycznych, jest to szczególnie widoczne w fragmencie poświęconym opowiadaniom ze zbioru *Klub snów* Michalczak.

Kolejnym zagadnieniem, które interesuje Panią Mgr Magdalenę Wójtowicz, jest *Figura kobiety współczesnej w społeczeństwie somatycznym*. To problematyka bardzo szeroka, jej poszczególne wątki, aspekty charakteryzują dyskursy m.in. z zakresu socjologii (socjologii ciała, socjologii medycyny) psychologii, antropologii. Społeczno-kulturowe tworzenie wizerunku kobiety/kobiecości wyraźnie ujawnia zjawisko dyscyplinowania kobiety poprzez dokładne dookreślanie cech poszczególnych części ciała, ustalanie właściwości wyglądu fizycznego, wskazywania na ich bezpośredni związek z procesem kształtowania tożsamości, budowaniem podmiotowych relacji z samą sobą i z innymi. Zaprezentowane w przedstawionej do oceny pracy podejście do kategorii ciała wskazuje, iż ma na nie wpływ rozwój mediów, kultury konsumpcyjnej i postępująca technicyzacja, że istotna jest idealizacja ciała, ukrywanie/poprawianie jego niedoskonałości, dostosowywanie się do medialnych trendów, funkcjonujących stereotypów. Wygląd i jego percepcja, kryteria oceny samej siebie, swojej fizyczności są ważnym elementem poczucia życiowego spełnienia, samorealizacji, jak zaznacza Autorka rozprawy: „Atrakcyjność stała się w czasach współczesnych jednym z determinantów samoakceptacji nierzadko kosztem utraty indywidualizmu. Największą aprobatę zyskują aktualnie sposoby eksponowania ciała, skupianie się przede wszystkim na urodzie i ukazywanie zewnętrznej cielesności” (s. 97-98). Doktorantka zwraca uwagę na przemiany zachodzące w systemie wartości, eksponowanie w nim ciała, kultywowanie określonych jego cech, wyróżnia uruchamianie rozmaitych mechanizmów popularyzujących możliwość wcielania w życie społecznie pożądaną wersję kobiecości. Związane jest to ze współczesnym przekonaniem, że można mieć kontrolę nad własnym ciałem, można je zmieniać tak, by zbliżyć się do ideału. Powszechne jest propagowanie w terażniejszej kulturze określonego modelu urody, a dostęp do mediów, stały wzrost akceptacji chirurgicznego modelowania ciała i przekonywanie, że ma to wpływ na poprawienie jakości życia staje się

coraz bardziej powszechne. Tradycyjne instytucje socjalizacji, takie jak dom czy szkoła, tracą zdolności kształtowania autorytetów, ich rolę przejmują nowoczesne media, a promowane w nich wzorce stają się obowiązujące. I to właśnie o tym w podrozdziale 2.1. pisze Pani Mgr Magdalena Wójtowicz. Poddaje uważnemu oglądowi utwory *Maszkaron* Patrycji Pustkowiak i *Masara* Szczepana Twardocha, zastanawia się nad problematyką samoakceptacji, jej bezpośrednim związkiem z wyglądem zewnętrznym. Doceniam wyraźne wyartykułowanie wpływu kultury masowej na budowanie indywidualnego poczucia wartości, przyglądanie się bohaterkom, ich stosunkowi do ciała, poczuciu „bycia inną”, jeśli nie spełnia się narzuconego wzoru wyglądu (tu cenne jest wykorzystanie uwag Diane Ducret. Margaret Mead czy Natalii de Barbaro). Kobiety z analizowanych utworów poddają się mechanizmom manipulacji i definiują swoją tożsamość poprzez ciało, są bardzo wrażliwe na akceptację ze strony innych osób, ich ocenę. W kolejnej części pracy Autorka zajmuje się chorobą jako czynnikiem autodestrukcyjnym. Przygląda się opowiadaniu Manueli Gretkowskiej *Sandra K.* i analizuje sytuację, gdy ciało tytułowej bohaterki, pracownicy agencji reklamowej, nie wygląda tak, jak według niej wyglądać powinno, jak dąży ona do tego, by sprostać narzucanemu ideałowi sylwetki. W tej części dysertacji przywołane są szerokie konteksty kulturowo-społeczne, które bardzo wyraźnie potwierdzają zmiany, jakie zachodzą we współczesnej rzeczywistości, pokazują, jak wpływowe potrafią być przekazy medialne. Bohaterka opowiadania to współczesna konsumentka, nadmiernie skupiona na aparycji, obawiająca się starości, odizolowana od świata. Jej ciało jest stopniowo wyniszczane, destruowane, a ona sama zaczyna mieć wizje, które wykorzystuje w sposób praktyczny i przewiduje, co wydarzy się np. na giełdzie. Jak zauważa Doktorantka, w tym utworze Gretkowska przedstawia postać typową dla społeczeństwa somatycznego, a „Przesłanie krótkiego utworu odbiega od prostoty jego narracji, ukazując jeden z cieni współczesnej egzystencji, jakim są zmagania kobiety z anoreksją prowadzącą do autodestrukcji. Opowiadanie to można potraktować jako przejaw kobiecej walki z ciałem i o ciało” (s. 143). Istotnym aspektem współczesnego budowania tożsamości skupionej na cielesności, atrakcyjności i sprawności ciała, jest płęć, seksualność, ich związek z kształtowaniem osobowych relacji, odnajdywaniem się w intymności, również tej między kobietami. Zagadnienia te zostały w recenzowanej pracy podjęte w podrozdziale 2.3., badane są tu utwory: *Suka* Katarzyny Grygi i *Lukier* Malwiny Pająk w kontekście idei feministyczno-genderowych, *women's studies*, odwołań m.in. do teorii Judith Butler, Betty Friedan, Ingi Iwasiów, Anny Nasilowskiej czy Ewy Hyży. Doktorantka sprawnie dokonuje interpretacji podjętego zagadnienia, wskazuje na rolę atrakcyjności fizycznej bohaterek i jej

związek z definiowaniem seksualności, budowaniem bliskości, odczuwaniem samotności, charakteryzuje relacje homo- i heteroseksualne, uwidacznia krytykę świata patriarchalnego. W kolejnej części pracy rozwinięta zostaje kwestia funkcji przekazów medialnych kładących nacisk na obowiązek bycia piękną i szczupłą, konieczność dążenia do ideału, zdecydowane ograniczenie czy też wyeliminowanie refleksji, zdolności do systematyzowania, krytycznej oceny popularnych propozycji. Chodzi tu o opisanie „zjawiska nadmiernie wyeksponowanego dążenia do doskonałości przez dziewczęta i kobiety, wpływu pseudopięknych, wyidealizowanych wizerunków na ich psychikę oraz egzystencję” (s. 170), scharakteryzowanie „pojęcia „bycia nieskończenie doskonałą” we współczesnych realiach” (s. 188). Problematyka ta jest bardzo istotna i Pani Mgr Magdalena Wójtowicz uważnie ją śledzi w powieści Sylwii Kubryńskiej *Kobieta dość doskonała*. Akcentuje niebezpieczeństwa tkwiące w uleganiu proponowanej przez kulturę popularną, media społecznościowe iluzji piękna, pokazuje emocjonalne, psychiczne skutki pomijania autentyzmu w doświadczaniu siebie.

W trzecim rozdziale pracy pojawia się problematyka macierzyństwa i kobiecej przyjaźni. Doktorantka dostrzega ich wagę, interesująco przedstawia wybrane wątki, złożone motywy, osadza je w rozmaitych kontekstach. Odwołuje się do rozważań obejmujących szeroki wachlarz zagadnień. Są wśród nich: figura Matki Polki, gwałt i aborcja (ich skutki dotyczące sfery cielesnej i psychicznej), rodzicielstwo przedwczesne, niechciane, macierzyństwo naznaczone utratą, niespełnione. Autorka dysertacji omawia społeczną presję, wpływ kultury patriarchalnej na kształtowanie doświadczenia macierzyństwa, prezentuje konfrontację mitu z rzeczywistością, proces osvajania się kobiety z ciążą, funkcjonowaniem w roli matki. Poddając analizie *Przypadek Alicji Aleksandry Zielińskiej*, zwraca uwagę na matkę niespełnioną, nieświadomą miłości do dziecka, kobietę, która nie chce poddać się społecznemu przymusowi urodzenia go, która jest zagubiona i przerażona. Jej młody wiek i niechciana ciąża powodują, że pogrąża się w chorobie psychicznej, coraz trudniej odróżnia jawę od snu, to co realne od tego, co wymyślone. Bohaterka jest (nie)matką, cierpi na syndrom postaborcyjny, choć nadal jest w ciąży. Doktorantka bardzo wyraźnie wskazuje, że omawiany tekst mówi o samotności kobiety, która nie zgadza się, by przedwcześnie zostać matką, o poddawaniu jej groźnej społecznej stygmatyzacji. Z kolei w utworze *Ono* Doroty Terakowskiej, choć również opowiada on o niechcianej ciąży w młodym wieku, główną bohaterką jest dziewczyna, która podejmuje decyzję o urodzeniu dziecka, próbuje nawiązać z nim kontakt, a jej uczucia wobec niego się zmieniają. Obie powieści podejmują dyskusję z

modelem funkcjonowania kobiety-matki w społeczeństwie, spełniania się w roli rodzicielki, z pełnym zaangażowaniem wypełniającej obowiązki względem dziecka i rodziny. Te zapisy skomplikowanego macierzyństwa uzupełniają przedstawienie współczesnych relacji rodzinnych, zwłaszcza z matką, ich wpływ na rozumienie siebie w sytuacji, gdy ciąża przychodzi zbyt szybko i jest niechciana. W trzecim rozdziale pracy znajduje się również fragment poświęcony doświadczeniu utraty dzieci nienarodzonych. Pisała o tym m.in. Justyna Bargielska w *Obsoletkach* i ten utwór Doktorantka czyni przedmiotem swoich rozważań. Dostrzega specyfikę języka, jego emocjonalność, występowanie neologizmów i zapożyczeń, charakteryzuje typ narracji jako zbliżony do pamiętnikowych zapisów, monologu skierowanego do odbiorcy (s. 226), dookreśla go jako śmieszno-straszny, docenia umiejętność poetki w łączeniu cierpienia, smutku z groteską, makabrycznym uśmiechem. Rozwijają to zagadnienie o wyartykułowanie roli narratorki jako świadka emocji i przeżyć kobiet doświadczających poronienia, mierzących się z żałobą po nienarodzonym dziecku. Myślę, że można ten fragment uzupełnić o dokładniejszą analizę doświadczenia somatycznego obsoletek, chociażby o przyjrzenie się Bronce, która po śmierci Raczka miała kłopoty z podjęciem świadomego oddychania (J. Bargielska, *Obsoletki*, Wołowiec 2010, s. 81-82), zjawisku apoptozy (tamże, s. 86) albo budowaniu bliskości z dzieckiem, o funkcji dotyku w jej kreowaniu (tamże, s. 32). Wydaje się, że zawarte w utworze Bargielskiej opisy doświadczenia somatycznego domagają się jeszcze namysłu, że ich potencjał nie został przez Panią Mgr Magdalenę Wójtowicz wykorzystany. Kolejny fragment pracy charakteryzuje powieść psychologiczną Frau Wolf *Kobiecość to syf i kropka* oraz utwór Grażyny Plebanek *Dziewczyzny z Portofino*. Teksty te zainspirowały Autorkę dysertacji do przyjrzenia się jednemu z istotnych aspektów kształtowania tożsamości – budowania przyjaźni między kobietami w kontekście zjawisk społeczno-medialnych, nadawania znaczenia indywidualnym doświadczeniom życiowym w sytuacji, gdy są one zdeterminowane warunkami patriarchy. Pisarki ukazują różne sposoby rozumienia kobiecości, również różnorodny stosunek do macierzyństwa. Opis doświadczeń kobiet uzupełniają obrazy Warszawy schyłku PRL-u (w powieści Plebanek). Z kolei o nowym modelu macierzyństwa, „Nowa Samotna Matka”, pisze Doktorantka w rozdziale 3.4., przyglądając się powieści Sylwii Kubryńskiej zatytułowanej *Mama*. Autorka pracy charakteryzuje innowacyjność tej propozycji, przedstawianie macierzyństwa jako doświadczenia niejednoznacznego, związanego m.in. z trudnymi do zaakceptowania zmianami zachodzącymi w ciele ciężarnej kobiety, buntem wobec presji bycia matką idealną, perfekcyjnie spełniającą swoje obowiązki. Pani Mgr Magdalena

Wójtowicz podkreśla, że Kubryńska odważnie polemizuje z oczekiwaniami patriarchy wobec matki, pokazuje samotność kobiety i jej skomplikowane dojrzenie do macierzyństwa.

Ostatni rozdział rozprawy skupia się na zagadnieniu kobiecej starości, jak zauważa Autorka, „odzwierciedla on zarazem zakończenie zasygnalizowanej we wstępie kobiecej drogi życiowej, dotyczy doświadczenia starości. To niewątpliwie jeden z trudniejszych etapów ludzkiej egzystencji. Jednak choć prowadzi on nieuchronnie ku śmierci, to współczesne realia ukazują także jego pozytywne aspekty” (s. 12-13). Według niej godne uwagi jest zestawienie kobiecej starości z młodością i by omówić tę problematykę sięga po teksty *Tylem do kierunku jazdy* Sylwii Chutnik i *Serce* Radki Franczak. Pisze o podwójnym wykluczeniu starej kobiety, spowodowanym zarówno wiekiem, jak i płcią. Ukazując dialog międzypokoleniowy, wskazuje na modele poznawania świata wypracowane przez różne generacje, wpływ na nie współczesnej cywilizacji, podejmowane próby zsynchronizowania się z nimi seniorów. Doktorantka ciekawie charakteryzuje osoby starsze, które odnajdują swoją drogą życiową również u jej kresu i nie zgadzają się na instrumentalizowanie naiwnej starości, oswajają się z najtrudniejszym okresem swojego życia, postępującą własną słabością i potencjalnym kresem. Kreacja starszych bohaterek w wybranych utworach, jak pisze Pani Mgr Magdalena Wójtowicz, przeczy stereotypom dotyczącym starości, które narzucają jednowymiarowy model wyglądu, zachowania, podejmowanych zobowiązań. Interesujący jest również wątek funkcjonowania w społeczeństwie polskim osoby transseksualnej. Opowiada o tym w swojej powieści Chutnik – jedną z jej głównych bohaterek jest czterdziestoletnia kobieta w ciele mężczyzny. To zagadnienie jest zdecydowanie zbyt rzadko podejmowane w polskim literaturoznawstwie; myślę, że można mu w tym miejscu poświęcić trochę więcej uwagi. Z kolei w drugim utworze, w *Sercu* Franczak, Doktorantka skupia się na starszej kobiecie żyjącej w Szwajcarii, jej chorobie, demencji, relacjach z córką i młodą opiekunką z Polski. Obrazowanie świata tych kobiet, ich realizm, moim zdaniem, domaga się odrębnego fragmentu w pracy. Interesujące mogłoby tu być śledzenie postępującej nieporadności cielesnej, językowej, umysłowej Shirley, analizowanie tego, jak bohaterka reaguje na utratę kompetencji poznawczych, jak zmieniają się jej potrzeby i oczekiwania wobec opiekunów. Jako inspirację rozważań można potraktować pracę Hanny Serkowskiej, *Co z tą starością? O starości i chorobie w europejskiej literaturze i filmie*, Toruń 2018 czy Małgorzaty Okupnik, *W niewoli ciała. Doświadczenie utraty zdrowia i jego reprezentacje*, Kraków 2018. Pani Mgr Magdalena Wójtowicz pokazuje ponadto w swojej pracy

doświadczenie samotności, osamotnienia przez osoby starsze, sięga po szerokie konteksty z zakresu socjologii starości i gerontologii. Charakteryzuje trzy pokolenia kobiet, będących bohaterkami powieści Zyty Rudzkiej *Krótką wymianą ognia*. Zwraca uwagę na problem wykluczenia osób starszych, doświadczenie przez nich poczucia niewidzialności, niepozorności, które mają silny wpływ na ich funkcjonowanie w obliczu okrucieństwa fizjologii, biologicznych przymusów i bezbronności wobec zanikających zdolności intelektualnych. Doktorantka mówi o starości, cielesności, kobiecości, relacjach, o zerwanym kobiecym porozumieniu. W tym fragmencie pracy zabrakło mi dokładniejszej analizy problematyki „bycia niewidzialnym”, interioryzowanie spojrzenia innych odgrywa niebagatelną rolę w procesie rozumienia siebie. Właściwie podmiotowa tożsamość jest konstruowana zawsze wobec jakiegoś Innego, Drugiego, Ty. Myślę, że można to zagadnienie poddać oglądowi, a pomocna może okazać się książka Jeana Améry'ego, *O starzeniu się. Podnieść na siebie rękę*, Warszawa 2007. Jak napisała Simone de Beauvoir, „z biegiem lat nasza przyszłość się skraca, natomiast przeszłość nabiera coraz większego ciężaru” (S. de Beauvoir, *Starość*, tłum. Z. Styszyńska, Warszawa 2011, s. 409). Odczuwanie czasu przez starszą kobietę jest przedmiotem omówienia w ostatnim fragmencie recenzowanej dysertacji. Doktorantka skupia się tu na kolejnym utworze Zyty Rudzkiej, by przybliżyć problematykę memorialną nacechowaną późnym wiekiem bohaterki i spleceniem tego wątku z tożsamością żydowską, Holocaustem. *Ślicznotka doktora Josefa*, bo w tej powieści występują wspomniane zagadnienia, podejmuje istotne kwestie związane z uporaniem się z okrucieństwem wojny, obozową traumą, próbą odnalezienia się w domu opieki. Pani Mgr Magdalena Wójtowicz uwypukla cielesność głównej bohaterki, jej urodę i stosunek do niej przez całe życie. Podejmuje kwestie związane z ocaleniem dziewczynki z obozu dzięki ciału, charakteryzuje motyw kata i ofiary.

Podsumowując powyższe rozważania, stwierdzam, że recenzowana praca *Kobieta w świetle doświadczeń somatycznych – analiza problemu na podstawie wybranej polskiej prozy współczesnej z uwzględnieniem dyskursu medialno-kulturowego* spełnia ustawowe warunki stawiane pracom doktorskim. Jest oryginalną propozycją scharakteryzowania wybranego zagadnienia dostrzeżonego we współczesnej polskiej prozie, którą wzbogacają szerokie konteksty kulturowe. Doktorantka prezentuje wysoką świadomość stosowanej metodologii. A przedstawione przeze mnie sugestie uzupełnień nie umniejszają Jej osiągnięć. Warto również odnotować, że omawiana praca stanowi kontynuację i rozszerzenie tekstów Pani Mgr Magdaleny Wójtowicz opublikowanych w monografiach wieloautorskich oraz referatów

wyłoszonych na konferencjach ogólnopolskich i międzynarodowych. Na uwagę zasługuje też Jej aktywność obejmująca współorganizowanie sesji, spotkań oraz udział w naukowych przedsięwzięciach Pracowni Badań nad Literaturą Zapoznaną i Mniej Znaną na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Gdańskiego. W związku z powyższym wnioskuję o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Beata Monyńska - Wniosk

Bydgoszcz, 12.09.2023 r.